

ИЗ БЕЛЕЖНИЦА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА
– прикази и тумачења –

FROM THE NOTEBOOKS OF JOVAN CVIJIĆ
– Selected Pages and Interpretations –

ИЗДАВАЧИ / PUBLISHERS

Српска академија наука и уметности
Serbian Academy of Sciences and Arts
Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ
Geographical Institute “Jovan Cvijić” SASA

ЗА ИЗДАВАЧЕ / ACTING PUBLISHERS

Академик Владимир С. Костић / Academician Vladimir S. Kostić
Др Милан Радовановић / Dr Milan Radovanović

УРЕДНИЦИ / EDITORS

Др Ана Милановић Пешић (главни уредник) / Dr Ana Milanović Pešić (Editor-in-Chief)
Др Јелена Ћалић / Dr Jelena Čalić
Др Марко Д. Петровић / Dr Marko D. Petrović
Др Александра Терзић / Dr Aleksandra Terzić

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК / TECHNICAL EDITOR

Др Злата Вуксановић-Маџура / Dr Zlata Vuksanović-Maćura

РЕЦЕНЗЕНТИ/ REVIEWERS

Проф. др Љиљана Гавриловић/ Prof. dr Ljiljana Gavrilović
Др Радомир Поповић/ Dr Radomir Popović

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА / LANGUAGE EDITING

Весна Шубић / Vesna Šubić

ДИЗАЈН И ПРИПРЕМА ЗА ШТАМПУ / DESIGN AND PREPRESS

Александар Костић / Aleksandar Kostić

ТЕХНИЧКИ САРАДНИЦИ / TECHNICAL STAFF

Јасна Стојановић / Jasna Stojanović
Стефан Денда / Stefan Denda

ДИЗАЈН КОРИЦА / COVER PAGE DESIGN

Драгана Лацмановић / Dragana Lacmanović

ШТАМПА / PRINTED BY

BIRO GRAF, Београд

ТИРАЖ / CIRCULATION

300 примерака / 300 copies

ISBN 978-86-7025-724-5 (САНУ)

ISBN 978-86-80029-73-3 (Географски институт)

Посебна издања, књига 94

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ГЕОГРАФСКИ ИНСТИТУТ „ЈОВАН ЦВИЈИЋ“ САНУ

ИЗ БЕЛЕЖНИЦА ЈОВАНА ЦВИЈИЋА
– прикази и тумачења –

Београд, 2017.

12.

Ибарски Колашин

Посећује и околна села Рибарића и
 враће до села Забра и Кошунџа на путу
 пред Миловцима, управом докле где
 пошше и докле враће исто српско
 становништво. У њему има 40 села и
 у њима око 500 кућа уједних које су скоро
 редовно задружне, те ће у Колашину
 бити око 1000 дука.

Зову га просто Колашин, а не
 Стари Колашин и нема никакве везе
 између овог становништва и ога -
 новништва савременог или
 урбаног Колашина као што је то Миловцима
 било. Просто се име Колашин
 у овим областима земље јавља.

Од Рибарића на до најближега
 села Зубаре преко Миловцима ~~или~~
 докле јуначки дијаволом а ~~косовско~~
 дијаволом има само у неколико
 села око Миловцима, ма да су била
 у Бугарији и ону који је био, јер сам
 имао ретко јуначко дијаволом (а ово
 су стари досељеници из Лабај који
 су јамачко повозили међу Косовским
 дијаволом) Колашину, нарде да су
 Старици и у њеним кућама има
 курске картице на штампале које су
 старе преко 400 г. Ја један
 од старих њуди, око 90 г. Тврди
 да зна за предање по коме се

Рукописни текст о Ибарском Колашину представља део теренских бележница Јована Цвијића са екскурзија по метохијској и косовској Старој Србији спроведених у периоду 1898–1905. године. На основу рукописа закључује се да је податке забележио неко од његових сарадника. Један део путописа са поменутог истраживања званично је објављен 1911. године у оквиру треће књиге *Основе за географију и етнологију Македоније и Сјаре Србије с њомашњима у јужној Буџарској, Тракији, суседним деловима Мале Азије, Тесалије, Епиру и северној Албанији* (1911). Други део је објављен у публикацији *Балканско полуострво и јужнословенске земље*, чије је прво издање на српском језику изашло 1922. године.

Према Цвијићу, област Ибарског Колашина *„настаје из села Рибарића и траје до села Чабра и Кошутова на Ибру пред Мишировицом, ујраво дошле где почиње и траје чисто српско становништво“*. Обухвата 40 села, са 572 куће, у којима је 501 српска, 61 арнаутска, девет кућа мухацира из Босне и Старог Колашина и једна турска кућа (Цвијић, 1911). Наводи да су српске куће готово увек биле задружне.

Порекло становништва Ибарског Колашина сеже у далека времена. Ј. Цвијић је приликом путовања забележио предање једног старца од 90 година који је тврдио да су се они доселили из Захумља, а ту причу је он чуо од својих старих. Потом су се доселили Клицановићи из Дробњака (Стара Херцеговина) и *„од њихових тврдуха су још ово сви данашњи Колашинци“*. Ово иде у прилог тврдњи да су Колашинци углавном досељеници, при чему су се неки доселили пре или после Велике сеобе Срба 1690. године. Поједине породице су досељене из Старог Колашина, а друге из Брда у Црној Гори. Према мишљењу Милисав Лутоваца (Лутовац, 1954) садашње становништво се махом населило током XVIII и почетком XIX века. Цвијић наводи да Ибарски Колашин у поменутих границама никада нису насељавали Турци и Арбанаси (Албанци) и да он представља обновљену оазу православних Срба. Међутим, Арнаути (албанизовани Срби) су населили села даље од Чабра и Кошутова и тиме потисли Србе. Тако је овај *„чисто српски крај одвојен од мишировичкој српској краја јошасом арбанаших села; међу њим на више, према Рожају, настају села мухамеданаца српскога језика“*.

Постоје различита тумачења назива Ибарског Колашина. У својим путописима из 1859. године чувени слависта Александар Гилфердинг (Александр Гилфердинг, 1972) овај простор назива Колашин. С друге стране, Цвијић у својим бележницама ову област означава као Црни, Стари или Ибарски Колашин, како би се разликовао од црногорског и санџачког. Каснија истраживања која је спровео Милисав Лутовац и објавио под називом *„Ибарски Колашин – антропогеографска испитивања“* (1954) доводе у питање оправданост Цвијићевих тврдњи. Према његовом мишљењу, најпотпуније је ово подручје назвати Нови Колашин или само Колашин, јер *„становништво које сматра да је Стари Колашин она област из које су они дошли није могло дати Колашину надимак Стари“* (Лутовац, 1954, с. 65).